

Білякович Л. М.

Інститут мистецтв, Київський університет імені Бориса Грінченка

РОКАЙЛЬНІ МОТИВИ В ДИЗАЙНІ ОДЯГУ КІНЦЯ ХХ — ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ: ОБРАЗНІ ТА ФОРМАЛЬНО-КОНСТРУКТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇУДК 687.01:7.034.8"19/20"
ID ORCID 0000-0001-7854-2043
DOI 10.33625/2409-2347-2020-2-7-16

Білякович Л. М. Рокайльні мотиви в дизайні одягу кінця ХХ — початку ХХІ століття: образні та формально-конструктивні особливості інтерпретації. У статті охарактеризовано образно-пластичну специфіку та основні тенденції інтерпретації рокайльного костюма в дизайні одягу 1980–2010-х років. Установлено, що творчі варіації рокайльного вбрання є одним із домінуючих історичних мотивів у колекціях провідних дизайнерів останніх десятиліть. Проаналізовано зумовленість опрацювання історичних рокайльних джерел естетикою постмодернізму, властивими йому культурним еkleктизмом, іронією, грою культурними кодами. На матеріалі колекцій Christian Lacroix, Gianni Versace, Donatella Versace, John Galliano, Gianfranco Ferré, Alexander McQueen, Jean-Paul Gaultier продемонстровано, що особливістю рокайльно інспірованих образів у дизайні одягу 1980–2010-х років є: увиразненість еротичних підтекстів; трансформація вишуканого, витонченого у вульгарне, жахливе, потворне; нова парадоксальна контекстуалізація рокайльного вбрання; поєднання в одному комплекті елементів рокайльного костюма і костюмів інших епох, жіночого й чоловічого костюмів, рокайльних, класичних і гостросучасних форм; виконання рокайльних суконь з незвичних матеріалів, за допомогою сучасних технічних прийомів і в нетипових кольорах; асиметрія, спотворення пропорцій, гіперболізація, конструктивні інверсії, супроводжувані редукцією вихідних функцій форм; сприйняття рокайльного костюма крізь призму декоративно-ужиткового мистецтва й живопису, побудова образу на межі китчу й хорошого смаку.

Ключові слова: рококо, рокайльні мотиви, дизайн одягу кінця ХХ — початку ХХІ століття, постмодернізм, історизм, іронічна стилізація, гра культурними кодами, еkleктизм, цитування, деконструкція.

Білякович Л. М. Rocaille motifs in the design of the clothes of the late 20th century — early 21st century: figurative and formal-structural features of interpretation. В статті охарактеризовано образно-пластичну специфіку та основні тенденції інтерпретації рокайльного костюма в дизайні одягу 1980–2010-х років. Определено, что творческие вариации костюма эпохи рококо являются одним из доминирующих исторических мотивов в коллекциях ведущих дизайнеров последних десятилетий. Проанализирована обусловленность осмысления исторических рокайльных источников эстетикой постмодернизма, свойственными ему еkleктизмом, иронией, игрой культурными кодами. На материале коллекций Christian Lacroix, Gianni Versace, Donatella Versace, John Galliano, Gianfranco Ferré, Alexander McQueen, Jean-Paul Gaultier продемонстрировано, что особенностью рокайльно инспирированных образов в дизайне одежды 1980–2010-х годов являются: подчеркивание эротических подтекстов; трансформация изысканного, утонченного в вульгарное, ужасное,

уродливое; новая парадоксальная контекстуализация рокайльной одежды; сочетание в одном комплекте элементов рокайльного костюма и костюмов других эпох, женского и мужского костюмов, рокайльных, классических и остроактуальных форм; исполнение рокайльного платья из необычных материалов, с помощью современных технологических приемов и в ярких нетипичных цветах; асимметрия, искажение пропорций, гиперболизация, конструктивные инверсии, сопровождаемые редукцией исходных функций форм; восприятие рокайльного костюма сквозь призму декоративно-прикладного искусства и живописи; построение образа на грани китча и хорошего вкуса.

Ключевые слова: рококо, рокайльные мотивы, дизайн одежды конца ХХ — начала ХХІ века, постмодернизм, историзм, ироническая стилизация, игра культурными кодами, еkleктизм, цитирование, деконструкция.

Background. The appeal to the artistic styles of the past epochs and their inherent costumes is an important part of the dynamics of fashion and design creativity of the late 20th century — early 21st century. At the macro level of fashion trends and design of the clothes, it performs an integrative function, serves to “justify” the modernity through the history, the innovation through the tradition, and to search for the new figurative paradigms.

Being all-around in fashion and design of the clothes, the actualization of historical sources at the turn of the 20th and 21st century has been provided with new features and consolidated into a distinctive phenomenon — post-modern eclectic design-historicism [13. p. 5]. The features of design postmodern retrospections are the ironic, parody interpretation of traditions, the play with cultural codes, and the combination of motifs of costumes of different eras, historical elements and sharply relevant forms in a new artistic and project integrity. The characteristic features of “postmodern eclectic historicism” are the recognition of the equality of styles of the past as the role models, the independence of creative search, the use of various methods of working with historical sources, the interpretive openness of design works, and the multiplicity of their readings in the viewer’s perception.

One of the dominants in the design retrospections is the appeal to the rocaille costume, which reflected the sophistication of aristocratic culture of the 18th century, formed the basis of the new artistic expressiveness in women’s clothes of neo-Rococo and “New Look” styles, and was represented in the collections of the leading designers in the 1980s — 2010s in a postmodern ironic, parody and game interpretation.

Objectives. The purpose of the article is to characterize the figurative-plastic specifics and the leading tendencies in interpretation of the rocaille costume in the design of the clothes in the 1980s — 2010s.

Results. The main statements of scientific publications, which in one way or another highlighted the appeal of modern designers to the costume, made in a Rococo style, have been generalized (I. Baldano, S. Bushueva, V. Haludzina-Horobetz, D. Yermilova, S. Zelling, O. Shevnyuk). An insufficient level of study of the problem in the domestic scientific discourse has been determined.

The figurative and formal-structural features of rocaille costume and its evolution in the 18th century have been characterized. It has been stated that the following definitions expressed the aesthetic features of female rocaille image, namely: «le joli» – nice, beautiful, attractive, «la finesse» – delicacy, «la légèreté», «la facilité» – lightness, «le douceur» – softness, tenderness, «l'élégance» – elegance, «l'agrément» – pleasantness, «le beau fini» – beautiful perfection, «la grace» – gracefulness.

It has been demonstrated that the prerequisites for the modern designers' interest in the rocaille outfit were its plastic expressiveness and connection with the semantosphere of the “gallant age”, consonant with postmodern irony, fantasy, theatrically, perception of a life as a game. It has been determined that the first actualization of the forms of rocaille costume in the design of the clothes of the second half of the 20th century was “New Look”, started by Christian Dior in the late 1940s and constituted into steady trend over the next decade and a half in the collections of Lanvin, Pierre Balmain, Nina Ricci, Jacques Fath, Givenchy, Pierre Cardin, and other designers in the 1950s – 1960s.

It has been emphasized that, unlike the “dialogical” perception of the “content program” and the integral “text” of the rocaille costume in the design of the clothes of the 1950s – the first half of the 1960s, its understanding within the “postmodern eclectic historicism” is marked by the aesthetic polemics, the play, the irony, the grotesque interpretation of forms.

To identify figurative and formal-structural features of interpretation of rocaille costume, the collections of Christian Lacroix, Gianni Versace, Donatella Versace, John Galiano, Gianfranco Ferré, Alexander McQueen and Jean-Paul Gaultier in the 1980s – 2010s have been analyzed.

Conclusions. The analysis of the creativity of leading modern designers allows assuming that the interpretations of rocaille costume are one of the dominant historical motifs in the collections of the 1980s – 2010s.

The prerequisites for the designers' interest in the rocaille outfit were its plastic expressiveness, potential variability, association with the idea of sophisticated, sensual female beauty, and atmosphere of the game, luxury and holiday. In contrast to the “New Look” style, based on the actualization of the main semantic correlates of the rocaille image, the appeal to the motifs of the 18th century in the design of the clothes in the 1980s – 2010s is focused on the postmodern play, ironic stylization, citation, destruction of the costume forms. Kuntush, skirt with crinolines, pannier skirt, corset bodice, stomach, trapezoidal deep neckline, general silhouette robe volante, robe à la française, robe à la polonoise, justaucorps, jabot, laces, edgings, ruffles, floral prints, rocaille décor – all this are the subjects of the designers' attention within the “postmodern eclectic historicism”.

The analysis of the collections of the world's leading designers presents that the features of interpretation of rocaille motifs in the design of the clothes in the 1980s – 2010s are: expression of erotic aspects of images; transformation of delicate, sophisticated into vulgar, horrible, ugly; new paradoxical contextualization of the rocaille outfit; combination of the elements of rocaille costume and costumes of other eras, women's and men's costumes, rocaille, classic and sharply modern forms in one set of clothes; tailoring of rocaille dresses from unusual materials, using the modern techniques and atypical colors; asymmetry,

change of proportions, hyperbolization, constructive inversions, accompanied by the reduction of the initial functions of forms; perception of the rocaille costume through the prism of arts and crafts and painting, formation of image on the edge between kitsch good taste. The main design methods used in working with historical rocaille sources are stylization, citation, association, deconstruction of historical forms.

Keywords: Rococo, rocaille motifs, design of the clothes of the late 20th century – early 21st century, postmodernism, historicism, ironic stylization, play with cultural codes, eclecticism, citation, deconstruction.

Постановка проблеми. Звернення до художніх стилів минулих епох і сучасного їм костюма є невід'ємним складником динаміки моди й дизайнерської творчості кінця ХХ — початку ХХІ століття. На макрорівні модних тенденцій і дизайну одягу воно виконує інтегративну функцію, слугує «обґрунтуванню» сучасності через історію, інновації — через традицію, віднайденню нових образних парадигм.

Наскрізна в моді й дизайні одягу, актуалізація історичних джерел на зламі ХХ–ХХІ століть набула нових характерних рис і консолідувалась у самобутнє явище — постмодерністський еkleктичний дизайн-історизм [13, с. 5]. Особливостями дизайнерських постмодерністських ретроспекцій стала іронічна, пародійна інтерпретація традицій, гра культурними кодами, поєднання в новій художньо-проектній цілісності мотивів костюмів різних епох, історичних елементів і гостроактуальних форм. Характерними рисами «постмодерністського еkleктичного історизму» є визнання рівноправності стилів минулого як зразків для наслідування, свобода творчого пошуку, застосування різноманітних методів опрацювання історичних джерел, інтерпретативна відкритість дизайнерських творів і множинність їх прочитань у сприйнятті глядача.

Однією з домінант дизайнерських ретроспекцій є звернення до рокайльного костюма, що віддзеркалив витонченість аристократичної культури ХVІІІ століття, утворив основу нової художньої виразності в жіночих сукнях неорококо і New Look та в постмодерністській іронічній, пародійній, ігровій інтерпретації увійшов у колекції провідних дизайнерів 1980–2010-х років.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ураховуючи значущість рокайльних інспірацій творчості провідних дизайнерів на зламі ХХ–ХХІ століть, парадоксальним видається те, що в теорії та історії дизайну одягу звернення до рокайльного костюма аналізувались побіжно, у контексті ширших питань. Так, оглядово, у зв'язку з історією костюма і Будинків мод творчі інтерпретації рокайльних форм розглянуто І. Балдано [1], Д. Єрмиловою [16], Ш. Зеллінг [17], О. Шевнюк [21].

У розвідці С. Бушуєвої рокайльні ремінісценції в сучасному костюмі досліджено як прояв циклічної динаміки моди, крізь призму модних тенденцій 1950-х — першої половини 1960-х років [9, с. 99]. Охарактеризовано особливості стилю «галантного століття» й відтворення властивого йому «образу жіночності» в колекціях Christian Dior [9, с. 99–101]. Наголошено на варіаціях стилю New Look у сучасній моді, зокрема в доробку Alexander McQueen [9, с. 101]. Підкреслено застосування постмодерністських гри та іронії в сучасних інтерпретаціях рокайльних форм [9, с. 102].

У контексті історизму в дизайні одягу другої половини ХХ — початку ХХІ століття рокайльні інспірації стилю New Look і творчості сучасних дизайнерів розглянуто в дисертації В. Галудзіної-Горобець [13], виконаній під керівництвом проф. Л. Білякович у межах наукових досліджень кафедри дизайну і технологій КНУКіМ. Зокрема автором дисертації охарактеризовано соціокультурні, естетичні й художньо-проектні передумови розвитку стилю New Look [13, с. 67–68]. Наголошено на асоціативному, адаптованому до сучасного сприйняття відтворенні в колекціях Christian Dior «не лише формально-конструктивних елементів, а й семантосфери історичних костюмів» [13, с. 65, 67–68]. Оглядово, в контексті постмодерністського іронічного, ігрового «прочитання» історичних костюмів різних епох, проаналізовано інтерпретацію форм, силуету, конструкцій, декору рокайльного костюма в колекціях 1980–2000-х років [13, с. 106–111, 113–115, 117, 119, 120, 126, 129–132, 134].

Загальне теоретико-методологічне підґрунтя публікації утворили дослідження актуалізації художніх стилів античності, Ренесансу, бароко й сучасних їм костюмів у дизайні одягу другої половини ХХ — початку ХХІ століття (дослідження Л. Білякович [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8], С. Бушуєвої [9; 10], С. Ванькович [11], О. Воронцової [12], А. Демшиної [15], О. Москвіна [20]).

Мета статті — охарактеризувати образні й формально-конструктивні особливості інтерпретації рокайльного костюма в дизайні одягу 1980–2010-х років.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано в межах програми наукових досліджень кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка «Мистецькі практики України в європейському культурному просторі» (реєстраційний номер 0116U003293).

Виклад основного матеріалу дослідження. Як засвідчує аналіз доробку провідних світових дизайнерів і творчих стратегій Будинків мод, адаптивна інтерпретація конструкцій,

форм, силуету, декору рокайльного костюма є одним з найважливіших складників «еклектичного постмодерністського історизму» 1980–2010-х років. Передумовою дизайнерського інтересу до рокайльного вбрання стала його пластична виразність і зв'язок з семантосферою «галантного століття», суголосною постмодерністським іронії, фантазійності, театральності, сприйняттю життя як гри.

Заснований на культурі жіночності, вишуканості, розкоші, рокайльний костюм набував різних еволюційних форм. Так, на початку ХVIII століття в моду увійшла «летюча сукня» (*robe volante*) з корсажем із масивними складками (кунтуш), створена на основі *неглиже*. Попри узагальнений, розширений донизу силует, вона формувала витончений, меланхолійний, камерний образ, суголосний полотнам А. Ватто, підкреслювала ніжність жіночої голівки й шиї завдяки м'якій пластичності драперій, грі світлотіні, бантам, мереживу, рюшам. Враження посилювало вгадування під драперіями тонкої талії, затуляної в корсет. Красу рук увиразнювали рукава «à la pagoda» — вузькі вгорі, розширені до ліктя, завершені мереживами. Формам сукні відповідали принти — з великим рапортом або в широку смугу, яка створювала примхливий ритм при загальній врівноваженості композиції та об'ємів.

Другим типом жіночого вбрання, що сформувався в наступні десятиліття і, з незначними видозмінами, лишався основним до революції, стало *robe à la française*. Як і в попередньому випадку, основу виробу утворювали вузький корсет (*corps, corps à la baleine*) і прикріплене до нього панье — жорстка основа широкої спідниці з китового вуса, форму яких повторювала одягнута поверх сукня. Виразності жіночій фігурі надавали стомак — розширений догори трикутник на корсажі, що прикривав груди і спускався нижче талії, — та глибоке декольте-каре. Контраст об'ємів підкреслювала широка подвійна спідниця з модеста і фрїпона. Після 1772 року в моду увійшло *robe à la polonoise*, спідниця якого ззаду підтримувалася шнурами і поділялася на три частини. Особливістю еволюції жіночого рокайльного вбрання стало ускладнення драпірувань, ритму, подрібнення форми і збагачення декору в 1750–1770-х роках. Рафінований жіночий образ доповнювали висока перука, прикрашена коштовностями чи квітами, мушки, віяла. Вишуканості форм відповідали тонкі нюанси пастельних барв.

Виразом естетичних особливостей жіночого рокайльного образу стали визначення «le joli» — миле, красиве, привабливе, «la finesse» — витонченість, «la légèreté», «la facilité» — легкість, «le douceur» — м'якість, ніжність, «l'élégance» — елегантність, «l'agrément» — приємність, «le beau fini» —

прекрасна вивершеність, «la grace» — граціозність [13, с. 63].

Першою актуалізацією форм рокайльно-го костюма в дизайні одягу другої половини ХХ століття став New Look, започаткований Christian Dior наприкінці 1940-х років і конституційований у стійку тенденцію в наступні півтора десятиліття в колекціях Lanvin, Pierre Balmain, Nina Ricci, Jacques Fath, Givenchy, Pierre Cardin, інших дизайнерів 1950–1960-х років. Особливістю нового стилю стало наслідування «змістової програми» рокайльного костюма і відтворення його Х-подібного силуету за допомогою корсета, бюстье, «корсажа Роша» і широкої спідниці на металевих обручах, мусліні, тафті, нейлоні або багат шаровій сітці, відомій як «сітка Діора». З історичним костюмом ХVIII століття New Look споріднили фактурні й колірні ефекти, елементи декору, активна пластика, виразний ритм.

На відміну від «діалогічного» сприйняття цілісного «тексту» рокайльного костюма в дизайні одягу 1950-х — першої половини 1960-х років, його осмислення в межах «постмодерністського еkleктичного історизму» позначено естетичною полемікою, грою, іронією, гротескною інтерпретацією форм. Особливістю творчих рішень сучасних дизайнерів стали трансформація тонкого еротизму у відверту еротіку, вишуканого — у брутальне, прекрасного — в потворне. Постмодерністський еkleктизм відобразили поєднання елементів рокайльного вбрання і костюмів інших епох, жіночих і чоловічих нот дизайнерських образів. Звичним у постмодерністських дизайнерських практиках стало моделювання форм рокайльної сукні з синтетичних матеріалів яскравих кольорів. Засобами дизайнерської виразності слугували фрагментація, асиметрія, зміна пропорцій, гіперболізація, конструктивні інверсії, супроводжувані редукцією вихідних функцій форм. Відзнакою низки колекцій є сприйняття рокайльного костюма крізь призму декоративно-ужиткового мистецтва або живопису.

Одним з найбільш яскравих проявів іронічної, ігрової інтерпретації костюма доби рококо в дизайні одягу кінця ХХ — початку ХХІ століття стала творчість Крістіана Лакруа (Christian Lacroix) (нар. 1951). Так, у колекціях дизайнера 1980-х років з'явилися мінікріні — короткі широкі спідниці, в яких рокайльні криноліни набули відверто еротичних, грайливих форм (haute couture осінь–зима 1987–1988). У багатьох випадках, як у моделі з червоною мініспідницею і чорним ліфом з колекції haute couture весна–літо 1988, еротизації образу сприяло поєднання яскравих контрастних барв. Вишуканість, іронічність, еротизм притаманні короткій бузковій сукні з мінікріні,

вузьким ліфом і відкритими плечима з колекції haute couture весна–літо 1988. Інтерпретацію костюма як гри зустрічаємо в сукні з мінікріні з квітковим принтом, з вузьким ліфом і масивним одностороннім ліхтариком-рукавом (Іл. 1). Еротичний жіночий образ створено в білій сукні з короткою мереживною спідницею, що нагадує вишукану білизну, з високим розрізом, мереживною чорною оборкою, з червоним бантом на ліфі й чорним жакетом, оздобленим золотим шитвом (haute couture весна–літо 2006) (Іл. 2). Асоціативне відсилання до рокайльних жіночих образів завдяки витонченим колірним співзвуччям характерне для сукні з колекції haute couture весна–літо 1988 з широкою рожевою спідницею з бантом і коричневим ліфом з рожевим принтом.

В окремих моделях майстер інтерпретує *robe volante* і надає їй відверто еротичних, ігрових форм. Схожий прийом застосовано в комплекті з короткої спідниці-паньє, ліфа, що нагадує вишукану жіночу білизну, і вузьких чорних брюк (haute couture весна–літо 2002).

Характерну для постмодернізму інтеграцію форм одного типу вбрання в інше бачимо в короткому еротичному манто з колекції haute couture весна–літо 1991, створеному на основі *neglige* ХVIII століття. У низці моделей адаптивне відтворення форм рокайльної сукні поєднується з популярними в 1750–1760-х роках орієнтальними орнаментальними мотивами (haute couture весна–літо 1994). Прикладом постмодерністської гри є доповнення Christian Lacroix жіночих костюмів рокайльними чоловічими манжетами і жабо. Мотиви гри, перевтілень, карнавалу, поєднання не поєднуваного простежуються в жіночому комплекті з мінікріні з рокайльним бантом, червоного жакета і смугастої «піратської» блузи (haute couture весна–літо 1988). Нової художньої виразності рокайльним формам надають асиметрія та моделювання об'ємів з необроблених шматків тканин (haute couture весна–літо 2002) (Іл. 3).

Відзнакою творчості Christian Lacroix 2000–2010 років є відтворення «цілісного тексту» рокайльного жіночого костюма із застосуванням асиметрії та навмисно недбалих драпірувань. Прикладом слугує виконана в пастельній рокайльній гамі сукня з вузьким ліфом, глибоким асиметричним декольте й широкою спідницею з наче імпровізаційно задрапірованими складками (колекція haute couture весна–літо 2007) (Іл. 4). В окремих випадках «відсилання» до образу сукні доби рококо здійснено виключно завдяки елементам декору, бантам, рюшам.

У творчості італійського дизайнера Джанні Версаче (Gianni Versace) (1946–1997) еротичні підтексти рокайльного жіночого вбрання акцентовано вкороченням спідниць і

використанням шкіри у вузьких ліфах (haute couture осінь–зима 1990–1991).

Сюжет фантазійного «романтичного побачення мадам де Помпадур з королем» [22] покладено в основу колекції Донателли Версаче (Donatella Versace) (нар. 1955) haute couture осінь–зима 2002–2003. Особливістю

творчого рішення дизайнера є відтворення не так елементів історичного вбрання, як вишуканості, чуттєвості, театральності «галантного століття», віддзеркаленої в полотнах А. Ватто, Ж.-О. Фрагонара, Ф. Буше. Засобами реалізації авторської мети слугують вишукана пастельна гама, декорування золотим шитвом, рокайльні

Іл. 1. Christian Lacroix. Сукня з мінікріні й рукавом-ліхтариком із колекції haute couture весна–літо 1988 ¹

Іл. 2. Christian Lacroix. Сукня з короткою мереживною спідницею, що нагадує вишукану білизну, з колекції haute couture весна–літо 2006 ²

Іл. 3. Christian Lacroix. Застосування асиметричного крою і необроблених шматків тканин у рокайльній сукні з колекції haute couture весна–літо 2002 ³

Іл. 4. Christian Lacroix. Асиметрія в сукні за рокайльними мотивами. Колекція haute couture весна–літо 2007 ⁴

Іл. 5. John Galliano. Коротка сукня з вузьким ліфом і мінікріні, намальована на картоні з нумерацією конструктивних частин. Колекція осінь–зима 2000–2001 ⁵

Іл. 6. John Galliano. Кітчєва інтерпретація robe volante. Колекція haute couture весна–літо 2008 ⁶

¹ URL : <https://www.youtube.com/watch?v=ShAeVI34x5Y> (дата звернення : 23.01.2020).

² URL : <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2006-couture/christian-lacroix> (дата звернення : 23.01.2020).

³ URL : <https://www.youtube.com/watch?v=VqD37JS4T9A> (дата звернення : 23.01.2020).

⁴ URL : <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2007-couture/christian-lacroix> (дата звернення : 23.01.2020).

⁵ URL : <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2000-ready-to-wear/john-galliano/slideshow/collection#6> (дата звернення : 23.01.2020).

⁶ URL : <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2008-couture/christian-dior/slideshow/collection> (дата звернення : 23.01.2020).

квіткові принти, фактура парчі, атласу, оксамиту, хутра. Асоціації з жіночим костюмом часів Людовіка XV викликають розкішні старовинні мережива, віднайдені Донателлою Версаче у Флоренції та Венеції [22]. Особливістю творчих рішень дизайнера є перетворення рокайль-

ного корсета в самостійне еротичне вбрання. Важливим засобом образно-пластичної виразності є оголене жіноче тіло, увиразнене грою шитва й багатих фактур.

Оригінальні інтерпретації жіночого костюма XVIII століття віднаходимо в колекціях

Лл. 7. John Galliano. Поєднання криноліна й ліфа з пілкою жакета й вузькими атласними брюками. Колекція haute couture весна–літо 2000 ⁷

Лл. 8. John Galliano. Садомазохістські мотиви в інтерпретації рокайльної сукні. Колекція haute couture осінь–зима 2000–2001 ⁸

Лл. 9. John Galliano. Поєднання форм рокайльної сукні, виконаної зі шматів поліетилену, з лицарськими обладунками. Колекція haute couture осінь–зима 2006–2007 ⁹

Лл. 10. John Galliano. Трансформація вишуканого в жахливе і потворне. Сукня з колекції haute couture весна–літо 2006 ¹⁰

Лл. 11. John Galliano. Трансформація вишуканого в жахливе і потворне. Сукня з колекції haute couture весна–літо 2006 ¹¹

Лл. 12. John Galliano. Трансформація вишуканого в абсурдне. Сукня з колекції haute couture весна–літо 2003 ¹²

⁷ URL : <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2000-ready-to-wear/john-galliano> (дата звернення : 23.01.2020).

⁸ URL : <https://www.pinterest.com/pin/523332419192252869/> (дата звернення : 23.01.2020).

⁹ URL : <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2006-couture/christian-dior> (дата звернення : 23.01.2020).

¹⁰ URL : <https://www.pinterest.com/pin/346214290078543597/?lp=true> (дата звернення : 23.01.2020).

¹¹ Там само.

¹² URL : <https://www.youtube.com/watch?v=d0RVjZFKVI> (дата звернення : 23.01.2020).

італійського дизайнера Джона Гальяно (John Galliano) (нар. 1960) другої половини 1990-х — 2000-х років. Основними напрямками пошуків майстра в осмисленні рокайльного вбрання стали: нова парадоксальна контекстуалізація його елементів; іронічна чи пародійна стилізація; трансформація прекрасного, вишуканого, елегантного в абсурдне чи потворне при упізнаності історичних форм; деконструкція, асиметрія, інтеграція в жіночий елементів чоловічого костюма; сприйняття жіночого образу «галантного століття» крізь призму декоративно-ужиткового мистецтва; поєднання рокайльних, класичних і сучасних форм.

Наприклад, на показі колекції *prêt-à-porter* осінь—зима 1996—1997 неглиже XVIII століття і стилізовану *robe volante* продемонстровано на тлі загадкового кочівного шатра з піктограмами, що символізує антитезу «культури» і «природи», надає образу інтерпретативної розімкненості й формує продуктивний «конфлікт сприйняття».

Чільне місце в колекціях John Galliano посідають пародія, гротеск, постмодерністська іронічна інтерпретація рокайльного вбрання. Так, у комплекті з колекції осінь—зима 2000—2001 грайливу білу мінікріні з тюлю одягнуто на сірий робітничий комбінезон і доповнено гумовим взуттям. Іронічною дискредитацією ідеї *fashion* сприймається коротка сукня з вузьким ліфом і мінікріні, намальована на

картоні з нумерацією конструктивних частин (Лл. 5). У колекції John Galliano haute couture весна—літо 2008 форму й силует *robe volante* відтворено в короткій малиновій сукні з «кітчевим» яскравим декором (Лл. 6) і сірій сукні зі «змійним» принтом, доповненій головним убором, що нагадує таз.

У багатьох випадках нового звучання рокайльним формам надають асиметрія та деконструкція. Так, у рожевому жіночому комплекті з колекції haute couture весна—літо 2000 кринолін і ліф поєднано з пілкою жакета й вузькими атласними брюками (Лл. 7). Аналогічний прийом застосовано при створенні рожевої сукні з широкою тюлевою спідницею, що нагадує криноліни XVIII століття, і ліфом, утвореним фрагментованою блузою.

Прикладом трансформації рокайльних вишуканості та святковості у відштовхуюче, жахливе, потворне є модель з колекції haute couture осінь—зима 2000—2001: з широкою спідницею на криноліні, вузьким ліфом з накладною металеву пластину, батогом і шкіряними смугами на стані та обличчі (Лл. 8). Садомазохістські мотиви у темно-малинову модель з рокайльною спідницею, вузьким корсетом і оголеними грудьми під прозорою сіткою вносять мотузки на руці й шії.

На продуманому естетичному дисонансі засновано асиметричні сукні з колекції haute

Лл. 13. John Galliano. Сприйняття рокайльного образу крізь призму декоративно-ужиткового мистецтва. Модель, уподібнена порцеляновій статуєтці. Сукня з колекції haute couture осінь—зима 2000—2001 ¹³

Лл. 14. Vivienne Westwood. Кемпова інтерпретація рокайльного образу. Комплект з колекції *prêt-à-porter* осінь—зима 1991—1992 ¹⁴

Лл. 15. Jean-Paul Gaultier. Іронічна інтерпретація рокайльних форм. Колекція haute couture весна—літо 2015 ¹⁵

¹³ URL : <https://www.pinterest.com/pin/523332419192252869/> (дата звернення : 23.01.2020).

¹⁴ URL : <https://www.vogue.ru/video/vivienne-westwood-osen-zima-1991/> (дата звернення : 23.01.2020).

¹⁵ URL : <https://vogue.ua/gallery/collections/jean-paul-gaultier-vesna-letu-2015.html> (дата звернення : 23.01.2020).

couture осінь–зима 2006–2007 — з зеленими, синіми, чорними поліетиленовими широкими спідницями, вузькими ліфами, лицарськими шоломами та наруччями на одному плечі (Лл. 9). У колекції haute couture весна–літо 2006, присвяченій Французькій революції і вуличним протестам у Парижі початку 2000-х років, трагізм руйнації систем ціннісних ієрархій і соціальних інституцій утілено шляхом деконструкції, спотворення пропорцій, геометризації форм та їх моделювання зі шматів тканин (Лл. 10, 11). Образній виразності колекції сприяють імітація крові на намистах, зловісні пурпурні й чорні кольори, написи *1789*, *Fraternité, Liberté*.

У низці випадків прекрасне редуковано в абсурдне, як у колекції John Galliano haute couture весна–літо 2003, де форми й силует рокайльної сукні відлунують у хаотичних нагромадженнях плюшу, шовку, тафти (Лл. 12).

Прикладом інтерпретації образів доби рококо крізь призму декоративно-ужиткового мистецтва є вишукана біла рокайльна сукня з квітковим малюнком, доповнена високою перукою, з колекції haute couture осінь–зима 2000–2001, асоційована з порцеляною Мейсона (Лл. 13).

Характерним для постмодерністського культурного еkleктизму є поєднання в колекціях John Galliano рокайльної сукні з орієнтальними мотивами, класикою, гостроактуальними формами. Виразності жіночим образам надає стилізація жюстокора, жабо, мереживних манжетів, інших елементів чоловічого вбрання.

Кемпову інтерпретацію рокайльного костюма, в межах якої прекрасне редукується до вульгарного і набуває нового естетичного осмислення в амбівалентних, провокаційних образах [18, с. 62], зустрічаємо в колекціях Вів'єн Вествуд (Vivienne Westwood) (нар. 1941) 1990-х років. Так, асоційованість із рокайльною сукнею характерна для стегнової пов'язки, уподібненої кринолінам, і вузького ліфа з декольте-каре та квітковим об'ємним декором із колекції prêt-à-porter осінь–зима 1991–1992 (Лл. 14). Кітчеві інтонації в образ вносять яскраві рожеві й зелені кольори, фіолетова кофта з хутром і туфлі на високій платформі. На межі хорошого смаку та кітч побудовано образ костюма з вишуканим білим жабо, жакетом із тартану й надкороткою широкою спідницею з мереживною оздобою.

Відтворення вишуканості, святковості, розкоші костюма XVIII століття і стилю New Look характерне для творчості Джанфранко Ферре (Gianfranco Ferré) (1944–2007). Так, «подвійне посилання» на моделі Christian Dior і рокайльне жіноче вбрання зустрічаємо в сріблястій сукні з вузьким ліфом і широкою спідницею з колекції haute couture весна–літо 1990. Асоціації з «fête galante» та образами

полотен А. Ватто, Ж.-О. Фрагонара, Н. Ланкре викликають вечірні сукні з вузькими ліфами, глибокими декольте, широкими спідницями на кринолінах і квітковими принтами з колекції haute couture весна–літо 1992. Суголосність історичної та сучасної інтонацій простежується в моделях колекції haute couture весна–літо 1990, в яких вузькі ліфи й широкі спідниці на кринолінах виконано в яскравих жовтих, помаранчевих, червоних, блакитних фовістичних кольорах. Гру, перевтілення, зміну масок віддзеркалено в сукні Коломбіни з колекції haute couture осінь–зима 1995–1996.

Пародія, гротеск, сарказм в інтерпретації рокайльних костюмів притаманні творчості британського дизайнера Александра Макквіна (Alexander McQueen) (1969–2010). Так, у колекції «Ріг достатку» (The Horn of Plenty) осінь–зима 2009–2010 майстром створено фантазмагорійний часопростір, у якому моделі в сукнях з вузькими ліфами й широкими спідницями на кринолінах постають на тлі купи технічного сміття. Виразу ідеї техногенної катастрофи сприяють деконструкція історичного вбрання, спотворення пропорцій, асиметричний крій, нерівні краї, гіперболізація і геометризація форм, синкоповані, ламані ритми драперій, хаотичні нашарування і жорстка пластика шматів поліетилену й синтетичних тканин. Образній концепції колекції відповідає чорно-сіро-біла гама, контрасти червоного й чорного кольорів. Ірреальності моделям надає яскравий потворний макіяж.

У колекції Alexander McQueen «Атлантида Платона» (Plato's Atlantis) весна–літо 2010 ідею екологічного катаклізму візуалізовано в коротких сукнях з кунтушами, вузькими рокайльними ліфами і спідницями-паньє. Утіленню авторського задуму сприяють «мінімалізація» і геометризація форм, химерні чорно-жовто-зелені принти, головні убори, уподібнені різкам, громіздкі туфлі Armadillo на 30-сантиметрових підборах. Виродження культури в техногенну цивілізацію символізують неприродні, механічні рухи моделей, мертве неонове сяйво, конвеєрні стрічки й механізми, що оточують подіум.

Іронічну інтерпретацію рокайльних мотивів зустрічаємо у творчості Жана-Поля Готьє (Jean-Paul Gaultier) (нар. 1952), зокрема в білій короткій сукні з колекції haute couture весна–літо 2015 з вузьким ліфом і спідницею-паньє, доповненій гумовими чоботами (Лл. 15).

Висновки. Аналіз творчості провідних сучасних дизайнерів дозволяє стверджувати, що інтерпретації рокайльного костюма є одним з домінантних історичних мотивів у колекціях 1980–2010-х років.

Передумовою дизайнерського інтересу до рокайльного вбрання стала його пластична

виразність, потенційна варіативність, асоційованість з ідеєю витонченої, чуттєвої жіночої краси, атмосферою гри, розкоші, свята.

На відміну від стилю New Look, заснованого на актуалізації основних семантичних корелятив рокайльного образу, звернення до мотивів XVIII століття в дизайні одягу 1980–2010-х років орієнтовано на постмодерністські гри, іронічну стилізацію, цитування, деструкцію костюмних форм. Предметом уваги дизайнерів у межах «постмодерністського еkleктичного історизму» стали кунтуш, спідниця з криноліном, спідниця-паньє, корсетний ліф, стомак, трапецієподібне декольте, загальний силует *robe volante*, *robe à la française*, *robe à la polonaise*, жюстокор, жабо, мережива, оборки, рюші, квіткові принти, рокайльний декор.

Аналіз колекцій провідних світових дизайнерів засвідчує, що особливостями інтерпретації рокайльних мотивів у дизайні одягу 1980–2010-х років стали: увиразнення еротичних аспектів образів; трансформація вишуканого, витонченого у вульгарне, жакливе, потворне; нова парадоксальна контекстуалізація рокайльного вбрання; поєднання в одному комплекті елементів рокайльного костюма та костюмів інших епох, жіночого й чоловічого костюмів, рокайльних, класичних і гостросучасних форм; виконання рокайльних суконь із незвичних матеріалів, за допомогою сучасних технічних прийомів і в нетипових кольорах; асиметрія, зміна пропорцій, гіперболізація, конструктивні інверсії, супроводжувані редукцією вихідних функцій форм; сприйняття рокайльного костюма крізь призму декоративно-ужиткового мистецтва й живопису, побудова образу на межі кітчю і хорошого смаку. Основними дизайнерськими методами в опрацюванні історичних рокайльних джерел слугували стилізація, цитування, асоціація, деконструкція історичних форм.

Перспективи подальших розвідок полягають у поглибленому, диференційованому вивченні інтерпретації історичних художніх стилів у творчості провідних світових дизайнерів другої половини XX — початку XXI століття.

Література:

1. Балдано И. Ц. *Мода XX века* : Энциклопедия. Москва : Олма-Пресс, 2002. 400 с.
2. Білякович Л. М. Барокова стилістика французького костюма як парадигма європейської моди XVII–XVIII ст. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку* : наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету : у 2-х тт. / гол. ред. канд. пед. наук, проф. В. Г. Виткалов. Рівне : РДГУ, 2010. Вип. 16, т. 2. С. 13–16.
3. Білякович Л. М. Вплив західноєвропейських барокових тенденцій на формування української моди в XVII–XVIII століттях. *Українське мистецтвознавство : матеріали, дослідження, рецензії* : зб. наук. пр. / гол. ред. акад. НАН України, доктор іст. наук, проф. Г. Скрипник. Київ, 2008. Вип. 9. С. 286–293.

4. Білякович Л. М. Класичні та сучасні наукові теорії художнього стилю бароко. *Українська культура XXI століття: стан, проблеми, тенденції* : матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф., м. Київ, 22 груд. 2010 р. / М-во культури і туризму України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв ; [редкол. : М. М. Поплавський, С. Д. Безклубенко, В. А. Абизов, Л. П. Бойко]. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2010. Ч. 1. С. 7–9.
5. Білякович Л. М. Темпоральність у структурі модних трендів: сутність, динаміка, прогнозування. *Вісник Львівської національної академії*. Львів, 2018. Вип. 36. С. 207–222.
6. Білякович Л. М., Бондаренко І. В. Чинники формування костюма Київської Русі. *Вісник КНУКіМ. Мистецтвознавство* : зб. наук. пр. / гол. ред. кол. доктор пед. наук, проф. М. М. Поплавський, зам. голови ред. кол. доктор філос. наук проф. С. Д. Безклубенко. Київ : КНУКіМ, 2009. Вип. 20. С. 7–24.
7. Білякович Л. М., Воронцова О. М. Мода епохи італійського Відродження : морфологічні особливості костюма. *VIII Культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва. Культурна трансформація сучасного українського суспільства* : зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф., Київ, 4–5 червня 2009 р. Київ : ДАКККіМ, 2009. Ч. 1. С. 98–105.
8. Білякович Л. М., Воронцова О. М. Морфологічні особливості костюма італійського Відродження. *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтва* : щоквартальний науковий журнал / гол. ред. докт. мист., проф. В. Д. Шульгіна. 2009. № 4. С. 84–88.
9. Бушуева С. С. «Neo New Look»: історизм в тенденціях сучасної моди. *Труды Санкт-Петербургского гос. ун-та культуры и искусств*. Т. 198 : Мода в контексте культури / ред. кол. А. Ю. Русаков [та ін.]. Санкт-Петербург : СПбГУКИ, 2013. Вип. 5. С. 98–102.
10. Бушуева С. С. Классические мотивы в моде XX–XXI веков. *Технико-технологические проблемы сервиса* / гл. ред. д. т. н., проф. Г. В. Лепеш. Санкт-Петербург, 2013. Вип. 1. С. 121–126.
11. Ванькович С. М. Прообразы современной моды в аспекте общехудожественных тенденций прошлых эпох. *Мода и дизайн: исторический опыт — новые технологии* : спец. вып. Вестника СПГУТД. Санкт-Петербург : СПГУТД, 2004. С. 112–123.
12. Воронцова О. М. Італійський світський костюм XV–XVI ст. та його вплив на дизайн сучасного одягу : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.07 / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : КНУКіМ, 2014. 219 с.
13. Галудзіна-Горобець В. І. Історизм у дизайні одягу другої половини XX — початку XXI ст.: генеза, динаміка, стилеві особливості : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.07 / Київ : Київський національний університет культури і мистецтв, 2019. 242 с.
14. Галудзіна-Горобець В. І. Рокайльні мотиви у стилі New Look: трансмісія культурних кодів. *Міжнародна наукова конференція «Шості Платонівські читання» пам'яті академіка Платона Білецького (1922–1998), присвячені 20-річчю від дня смерті П. О. Білецького*. Київ : НАОМА, 2019. Вип. 6. С. 72.
15. Демшина А. Ю. Ретроспективизм в сучасній моді як симптом динаміки образів. *Труды Санкт-Петербургского государственного института культуры* / ред. кол. А. Ю. Русаков [та ін.]. Санкт-Петербург : СПбГУКИ, 2013. Т. 198, вип. 1. С. 9–17.
16. Ермилова Д. Ю. История домов моды. 2-е изд., стереотип. Москва : Академия, 2004. 288 с. (Высшее образование).
17. Зелинг Ш. Мода. Век модельеров, 1900–1999 / [пер. : Ю. Бушуева, Г. Яшина]. Koln : Konemann, 2000. 655 с.
18. Зонтаг С. Заметки о кэмпе / пер. с фр. С. Кузнецова // Зонтаг С. *Мысль как страсть : избранные эссе 1960-х–1970-х годов* / сост., общ. ред., пер. с фр. Б. Дубина. Москва : Русское феноменологическое общество, 1997. С. 48–64.

19. Мерцалова М. Н. Костюм разных времен и народов : в 4 т. Москва : Академия моды ; Санкт-Петербург : Чарт Пилот, 2001. Т. 3–4. 576 с. : ил., цв. ил.
20. Москвин А. Ю. Ретроспективный анализ проявления исторических мотивов в модной форме костюма. *Мир науки, культуры, образования* / гл. ред. докт. пед. наук, проф. А. В. Петров. Горно-Алтайск : АгпГУ, 2014. № 2. С. 271–274.
21. Шевнюк О. Л. Історія костюма : навч. посібник. Київ : Знання, 2008. 375 с. : іл.
22. Mower S. Fall 2002 Couture. Versace // Vogue. July 8, 2002. URL : <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2002-couture/versace> (дата звернення : 05.02.2020).

References:

1. Baldano, I. Ts. (2002). *Moda XX veka: Entsiklopediya* [Fashion of 20th Century: Encyclopedia]. Moscow : Olma-Press. (In Russian).
2. Biliakovych, L. M. (2010). Barokova stylistyka frantsuzkoho kostiума yak paradyhma yevropeiskoi mody XVII–XVIII st. [Baroque style of French costume as a paradigm of European fashion of the XVII–XVIII centuries]. In V. H. Vytkaľov (Ed.). *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku* [Ukrainian culture: the past, the present, and ways of development] (issue 16(2), pp. 13–16). Rivne: RDHU. (In Ukrainian).
3. Biliakovych, L. M. (2008). Vplyv zakhidnoevropeyskykh barokovykh tendentsii na formuvannya ukraïnskoi mody v XVII–XVIII stolittiakh [Influence of Western European Baroque Trends on the Formation of Ukrainian Fashion in the XVII–XVIII Centuries]. *Ukrainske mystetstvoznavstvo: materialy, doslidzhennia, retsenzii — Ukrainian Art Studies: Materials, Research, Reviews*, 9, 286–293. (In Ukrainian).
4. Biliakovych, L. M. (2010). Kласыchni ta suchasni naukovi teorii khudozhnogo styliu baroko [Classical and modern scientific theories of Baroque art style]. In M. M. Poplavskyy, S. D. Bezklubenko, V. A. Abyzov, L. P. Boiko (Eds). *Ukrainska kultura XXI stolittia: stan, problemy, tendentsii* [21st Century Ukrainian Culture: Status, Problems, Trends]. Proceedings of All-Ukrainian scientific and theoretical conference (Kiev, 2010, December 22) (part 1, pp. 7–9). Kyiv: Vydavnychiy tsentr KNUKiM. (In Ukrainian).
5. Biliakovych, L. M. (2018). Temporalnist u strukturi modnykh trendiv: sutnist, dynamika, prohnozuvannya [Temporality in the structure of fashion trends: essence, dynamics, forecasting]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii — Bulletin of the Lviv National Academy*, 36, 207–222. (In Ukrainian).
6. Biliakovych, L. M. & Bondarenko, I. V. (2009). Chynnyky formuvannya kostiума Kyivskoi Rusi [Factors of costume formation of Kievan Rus]. *Bulletin of KNUKiM. Series in Arts*, 20, 7–24.
7. Biliakovych, L. M. & Vorontsova, O. M. (2009). Moda epokhy italiiskoho Vidrozhennia: morfolohichni osoblyvosti kostiума [Fashion of the Italian Renaissance: morphological features of the costume]. In *VII Kulturolohichni chytannia pam'iaty Volodymyra Podkopaieva. Kulturna transformatsiia suchasnoho ukraïnskoho suspilstva* [7th Cultural reading in memory of Volodymyr Podkopaiev. Cultural transformation of modern Ukrainian society] Proceedings of materials of All-Ukrainian scientific and practical conference (Kyiv, 2009, June 4–5) (part 1, pp. 98–105). Kyiv: DAKKKiM. (In Ukrainian).
8. Biliakovych, L. M. & Vorontsova, O. M. (2009). Morfolohichni osoblyvosti kostiума italiiskoho Vidrozhennia [Morphological features of the costume of the Italian Renaissance]. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*, 4, 84–88. (In Ukrainian).
9. Bushueva, S. S. (2013). “Neo New Look”: istorizm v tendentsiyakh sovremennoi mody [“Neo New Look”: historicism in the trends of modern fashion]. In A. Yu. Rusakov et al. (Eds). *Trudy Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo universitetata kultury i iskusstv — Works of Saint-Petersburg State University of Culture* (Vol. 198(5), pp. 98–102). St. Petersburg: SPbGUKI. (In Russian).
10. Bushueva, S. S. (2013). Klassicheskie motivy v mode XX–XXI vekov [Classical motives in fashion of XX and XXI centuries]. *Technico-tehnologicheskie problemy servisa*, 1, 121–126. (In Russian).
11. Vankovich, S. M. (2004). Proobrazy sovremennoi mody v aspekte obshchekhudozhestvennykh tendentsii proshlykh epokh [Prototypes of modern fashion in the aspect of general artistic trends of past epochs]. In *Moda i dizain: istoricheskii opyt — novye tekhnologii* [Fashion and design: historical experience — new technologies] (pp. 112–123). St. Petersburg: SPGUTD. (In Russian).
12. Vorontsova, O. M. (2014). *Italiiskyi sviatskyi kostium XV–XVI st. ta yoho vplyv na dyzain suchasnoho odiahu* [Italian secular costume of the XV–XVI centuries and its impact on the design of contemporary clothing]. (PhD dissertation). Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine. (In Ukrainian).
13. Haludzina-Horobets, V. I. (2019). *Istoryzm u dyzaini odiahu druhoi polovyny XX — pochatku XXI st.: geneza, dynamika, stylovi osoblyvosti* [Historicism in clothing design of the second half of the twentieth — early twentieth centuries: Genesis, dynamics, style features]. (PhD dissertation). Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine. (In Ukrainian).
14. Haludzina-Horobets, V. I. (2019). Rokailni motyvy u styli New Look: transmisiia kulturnykh kodiv [Rokail New Look motifs: Transmission of cultural codes]. In *Shosti Platonivski chytannia* [The Sixth Platonic Readings]. Proceedings of International Scientific Conference (issue 6, pp. 72). Kyiv: NAOMA. (In Ukrainian).
15. Demshina, A. Yu. (2013). Retrospektivizm v sovremennoi mode kak simptom dinamiki obrazov [Retrospectivism in modern fashion as a symptom of image dynamics]. In A. Yu. Rusakov et al. (Eds). *Trudy Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo universitetata kultury i iskusstv — Works of Saint-Petersburg State University of Culture* (Vol. 198(1), pp. 9–17). St. Petersburg: SPbGUKI. (In Russian).
16. Ermilova, D. Yu. (2004). *Istoriya domov mody* [History of fashion houses]. (2nd ed.). Moscow: Akademiya. (In Russian).
17. Zeling, Sh. (2000). *Moda. Viek modelierov* [Fashion. Age of fashion designers]. 1900–1999. Cologne: Konemann. (In Russian).
18. Sontag, S. (1964). Notes on Camp. *Partisan Review*, 31, 515–530. (Russ. Ed. : Sontag, S. (1997). Zаметki o kempe [Notes about the Camp]. In S. Sontag. *Mysl kak strast: izbrannye esse 1960-kh–1970-kh godov* [Thought as a Passion: Selected Essays of 1960s–1970s] (pp. 48–64). Moscow : Russkoe fenomenologicheskoe obshchestvo).
19. Mertsalova, M. N. (2001). *Kostyum raznykh vremen i narodov* [Costume of different times and peoples] (Vols 3–4). Moscow: Akademiya mody ; St. Peterburg: Chart Pilot. (In Russian).
20. Moskvina, A. Yu. (2014). Retrospektivnyi analiz proyavleniya istoricheskikh motivov v modnoi forme kostyuma [Retrospective analysis of the manifestation of historical motifs in a fashionable costume]. *Mir nauki, kultury, obrazovaniya — World of science, culture, education*, 2, 271–274. (In Russian).
21. Shevniuk, O. L. (2008). *Istoriia kostiума* [History of costume]. Kyiv: Znannia. (In Ukrainian).
22. Mower, S. (2002, July 8). Fall 2002 Couture. Versace. *Vogue*. Retrieved from URL : <https://www.vogue.com/fashion-showsfall-2002-couture/versace>.

Рецензент: Кротова Т. Ф., доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри художнього моделювання костюма, Київський національний університет технологій та дизайну

Стаття надійшла до редакції 24.01.2020